

Imigassamik aalakoornartulinnik nioqquteqartarnej sassaallertarnerlu pillugit Inatsisartut inatsisaanni nr.11, 11.november 2000-imeersumi §§ 11 aamma 12-imi imigassamik kimittuunik kimikitsunillu nioqquteqarnermi piffissaliussat tuniniaaffiusartut ataasinngornermiit sapaat ilanngullugu nal. 21.00-ip tungaanut sivitsorneqarnissaat siunertaralugu allannguutissatut siunnersuummik Naalakkersuisut saqqummiusseqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartuni aalajangiiffigisassatut siunnersuut

(Inatsisartunut ilaasortaq Malik Berthelsen, Siumut)

Akissuteqaat

(Peqqissutsimut Naalakkersuisoq, Agathe Fontain)

Aappassaaneerineq

Isumaliutissiissummi sukumiisumik nassuiaasiorsimaneq pillugu, Ataatsimiititaliaq qutsavigaara. Isumaliutissiissutip nassatarisaanik Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliaq - imigassaq pillugu inatsisip maannamut atuuttup allanngortinneragut- imigassat kimittuut kimikitsullu tuniniagaanerisa tallimanngornermi arfininngornermilu nal. 21.00-ip tungaanut sivitsorneqarnissaanik, Naalakkersuisut inatsisitigut periarfissiinissaannik siunnersuuteqarpoq.

Imigassamik tuniniaanerup sivitsorneqarnissaa pillugu oqallinneq, qinigaasugut akunnitsinni, inatsisartut ataatsimiittarfianni kiisalu Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliami, imigassamik tuniniaanerup sivitsorneqarnerata iluaqutissartaanik ajoqutissartaanillu nalili-inermi isummat assigiinnginnerujussuannik takutitsivoq. Nioqquteqarnermi piffissaliussanik sivitsuineq inuiaqatigiinnut annertuumik kinguneqarnerlussinnaammatt, sukumiisumik oqallisigineqarnissaa pisariaqarpoq. Inatsisartulli Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap allannguutissatut siunnersuutaanik malinninnissaat, Naalakkersuisut inassutigisinaanngilaat.

Meeqqat inuusuttullu toqqisisimanartumi peroriartorfeqarnissaasa ilaqutariinullu peqqissunut ingerlalluuartunullu ilaanissaasa sutigut tamatigut qulakkeerneqarnissaa, Naalakkersuisut kissaatigaat. Taamaammatt Naalakkersuisut, imigassaq pillugu inatsisip qasuteriffigineqarnissaanut siunnersuutip, massakkut meeqqat inuusuttullu atugaannik ajornerulersitsinissaa, annertuumik ernumanartoqartippaat. Aalakoorniutigalugu imigassartortartut amerlanerujussuat Kalaallit Nunaanni imigassartoriaatsip ilisarnaatigaa. Aalakoorniutigalugu imigassartortarnerup toqujaarutaasarnera ajoquseriataarnissamullu ulorianartorsiortitsisarnera, misissuinikkut qularnaatsumik uppernarsineqarpoq. Ajornartorsiutit nakuusernernik, ajunaarnernik, immi-nornernik, kinguaassiuutitigut innarliinernik sumiginnaanernillu nassatallit, imigassamik atornerluinnermut attuumassuteqarput. Maannamut imigassartoriaaseq eqqarsaatigalugu, imigassamik nioqquteqarnerup sivitsorneqarneragut aalakoorniutigalugu imigassartornerup- imigassarseqqinnissamut periarfissaqarnerulernikkut- suli annertunerulernissaa, Naalakkersuisut ernumassutigaaat.

Imigassamik nioqquteqarnermut killigititaasunik qasuterineq, nunarsuaq tamakkerlugu peqqinnissaq pillugu Kattuffissuup WHO-p nunarsuaq tamakkerlugu imigassaq pillugu iliuussatut siunniussaani inassuteqaatinut akerliulluinnassaaq. Nunani pitsaaliuinnermut atatillugu iliuussisanik siunniussinermi, nioqquteqarnerup sivitsorneqarneragut ullullu nioqquteqarfiusut amerlineqarnerisigut, imigassamik nioqquteqarsinnaanerup killilersuiffigineqarnissaa WHO-p

inassutigaa. Naalakkersuisut pissusioreersunik allanngortitsinninnissaat imigassaarniarfiit - ullullu ammasarfiit ikilisarnerisigut sukaterinissap eqqarsaatersuutaasinnaanera, WHO-erseqqissaatigaattaaq. WHO-p inassuteqaataa ilisimatuussutsikkut misissuinermi, imigassamik pissarsisinnanarup annertunerulernerata imigassartornerulernerullu, imminnut ataqatigi-innerisa uppersarsineqarneranik tunngaveqarpoq. Imigassamik pisisinnaanermik killilersuinerup, imigassartornikillineramik ajornartorsiutillu imigassamik patsiseqartut annikillinerannik kinguneqartarnera nalinginnaasuvoq. Imigassaq patsisaalluni ukiumut inuit 2,5 millionit missaat toqusartut, WHO-p nalunaarusiamini oqaatigaa. Toqussutaasartut ilaatigut tassaapput uummatikkut tingukkullu nappaatit, imminorneq, aqqusinermi angallannikkut ajunaarneq kræftimillu nappaatit assigiinningsut. Imigassartaaq toqujaarnermut innarluuteqalernernullu patsisaasut annerpaat pingajoraat.

Kalaallit Nunaanni innuttaasut peqqissutsimut ajoqusiinnaasumik imigassartoriaasillit amerlaqaat, meerarpassuit inuusuttorpassuillu imigassartuliaartarput – tamanna innuttaasunik misissuisitsinermi HBSC-millu qulequtserlugu meeqqanik inuusuttunillu misissuisitsinermi uppersarsineqarpoq.

Kalaallit Nunaanni imigassaq pillugu inatsit killilersuisuvoq, imigassamilli atonerluineq innuttaasut peqqissusaannut navianartorsiortitsisut annersaraat, meeqqat toqqissisimanartumi tungiuseqarlutik peroriartorsinnaanerat, imigassap ajoqusiineranik sunnerneqartarpoq, sulisitsisut amerlaqisut sulisumik akornanni imigassap ajoqutaanerata kingunerinik misigitineqartarput, soorlutaq politiiit naleqqutinngitsumik imigassartornikkut nakuusernerit kinguneri, suliamikkut aamma takusaraat. Inuiaqatigiinni imigassap ajoqusiineri annertuallaqaat, taamaammat imigassap ajoqutaanera pillugu paasisagut- sukaterinerunissamik oqariartuuteqartut- tunngavigalugit WHO-p inassuteqaataanut akerliunissaq illersorneqarsinnanngilaq. Imigassamik nioqquteqarnermi killiliussanik qasuterinissamik eqqarsaatip, Kalaallit Nunaanni Politimesterip taamatullu Imigassaq Ikiaroorntolu pillugit Siunnersuisoqatigiit malineqannginnissaanik siunnersuuteqarnerat maluginiassallugu pingaaruteqarportaaq. Pineqartut taakku Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliaqarneranut atatillugu tusarniaavigineqarput, tamarmillu nioqquteqarnissamut killiliussat sivitsorneqarnerisigut, inunnik isumaginninnikkut ajornartorsiutit meeqqanillu sumiginnaanarnerit annertusi-nerannik kinguneqarsinnaanera sioranartoqartippaat. Qaasuitsup Kommuniiani siunnersuut pillugu aamma tusarniaaviumi - kommunimi inuusuttut imigassamik nioqquteqarnerup sivitsorneqarnissaa pillugu ernumassuteqarnertik oqaatigaa, meeqqanillu sumiginnaanarup suli annertunerulerneranik kinguneqarsinnaanera sioranartoqartilugu.

Kalaallit Nunaat imigassamut tupamullu politikkeqarnikkut, Nunanik Avannarlernik allanik suleqateqarpoq. Kalaallit Nunaanni imigassaq pillugu sukannersumik politikkeqarneq tamatumunngalu atatillugu inatsiseqarneq, arlaleriarluni Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini nersorneqarpoq, Kalaallit Nunaallu imigassamik ajornartorsiuteqarnermut tunngatillugu suliniuteqarnermi, nunatut maligassiuisutut immikkut taaneqarluni. Naalakkersuisut taama inissisimaneq attatsiinnarusuppaat, inatsisinillu qasuterinerup, Nunanik Avannarlernik allanik suleqateqarnermut kinguneqarnerlutitsisinnaanera sioranartoqartilugu.

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut imigassamik nioqquteqarnermi piffissaliussanik sivitsuinnissamik isummernerat, Naalakkersuisut ataqqivaat, nunarsuarli tamakkerlugu inassuteqaatit Naalakkersuisullu namminneq peqqinnissamut tunngatillugu iliuusissatut siunniussaat pilersaarutaallu tunngavigalugit – Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap siunnersuutaanut akuersinissaq inassutigisinnaanngilaat.

